

šokačko stanovništvo, uređenje njihove kuće i nošnju za koju još uvijek izrađuju domaće platno, tzv. »voranac«. Pretežno mađarsko stanovništvo sela Doroslovo prikazalo je manjinske mađarske narodne plesove, nošnju, oglavlja i dr. što se sve do danas očuvalo, a u pretežno srpskom selu Stapar bili su izloženi njihovi glasoviti domaći ćilimi od kojih su neki izrađeni u XVIII stoljeću. Bilo je zanimljivo i razgledavanje muzeja u Somboru i u Subotici.

Etnološka nauka je mlada, ali i ona s drugim naukama pomaže istraživanju prošlosti i razmatranju procesa prilagođavanja novome u sadašnjosti i budućnosti.

Vesna Čulinović-Konstantinović

PREDAVANJE DRA VINKA ŽGANCA U MAĐARSKOJ AKADEMIJI U BUDIMPEŠTI

Na poziv Mađarske akademije nauka dr V. Žganec, viši naučni suradnik Instituta za narod. umjetnost u Zagrebu, održao je u decembru 1961. u Budimpešti, na Akademiji, predavanje pod naslovom: Mađarski muzički folklor u korespondenciji Franje Kuhača i Istvána Bartalusa. Prije predavanja predsjednik I Odjela Akademije, I. Sötér predstavio je gosta izloživši njegov rad i znatne uspjehe na polju muzičkoga folklor. Istaknuo je veze koje dr V. Žganec održava s mađarskim muzikolozima, a posebno je naglasio da je korespondenciju, koju je niz godina vodio s B. Bartokom, poklonio arhivi koja se pod imenom ovoga velikog kompozitora čuva u Budimpešti.

Nije prvi put da dr V. Žganec kao predavač dolazi u mađarsku Akademiju, a i ovaj put on svoju temu za predavanje crpe iz dodirnog područja hrvatskoga i mađarskoga muzičkog folklor. Po tome što iz korespondencije F. Kuhača i I. Bartalusa nastoji osvijetliti vrijednost Kuhačeva djela iz g. 1882. »O osobinama mađarske narodne muzike« koje je ostalo u rukopisu.

Poslije uvodne riječi predsjednika Sötéra dr Žganec je održao svoje predavanje o spomenutom djelu Franje Kuhača. S nekoliko riječi karakterizirao je njegov rad. Napose je istakao, da je on svoju golemu djelatnost u skupljanju muzičkoga folklor. smatrao samo sredstvom za istraživanje zakona muzike pojedinih naroda, i to metodama komparativne muzikologije, kojoj je nauči on dao ime. Da to postigne on je izabrao mađarsku muziku kao predmet svojih istraživanja. Žganec je u krupnim crtama prikazao Kuhačev rad »O osobinama mađarske narodne muzike« koji se dijeli na 10 poglavlja. Prva tri poglavlja bave se općim, načelnim problemima. U 4. i 5. poglavlju on već potanko ulazi u osobitosti mađarske narodne muzike. Pogotovo je vrijedno 5. poglavlje u kojem on brižljivo upoređuje muzičku i govornu melodiju mađarskih narodnih pjesama. U 6. poglavlju govori meritorno o mađarskoj muzici, potanko ispituje intervale, tonske nizove, pozicije melodije, tonske rodove, ritmove, takt i tempo, strukturalnu izgradnju melodije i najzad

harmonijske, melodijske i frazeološke osobine mađarskih narodnih pjesama. Na kraju su i dva interesantna dodatka, od kojih prvi sadržava 100 mađarskih narodnih pjesama staroga podrijetla, a drugi 100 slavenskih, na koje je utjecala mađarska narodna muzika.

Dr V. Žganec nije dao kritično mišljenje o rukopisu F. Kuhača, samo je naveo da je to djelo nastalo kao rezultat studiranja 30.000 pjesama različitih naroda. Posebno se zadržao na nesretnoj sudbini samoga rukopisa, koji nije mogao da se objavi i pored najpovoljnijeg mišljenja Istvána Bartalusa i mjerodavnih mađarskih muzičkih faktora, i to zbog tadašnjih nesretnih političkih prilika. U vezi s time Žganec je prikazao korespondenciju Kuhača i Bartalusa iz koje se jasno vide uzroci takva toka stvari.

Dr Žganec ukazuje na kraju na dirljivu analogiju između dvaju osnovnih etnomuzikoloških djela: između Kuhačeva o mađarskoj muzici, i 67 godina kasnije Bartókova o hrvatsko-srpskoj narodnoj muzici. Ni jedan ni drugi autor nisu iz naroda o muzici kojega pišu, ni jedno od ova dva djela nije objavljeno u zemlji koje narodnu muziku obrađuje. Dug, kojim je Kuhač zadužio mađarsku muzikologiju, uzvratilo je Bartok napisavši svoju izvrsnu studiju o hrvatsko-srpskoj narodnoj muzici.

Međutim, rehabilitacija Kuhačeva djela bila bi potpunija kad bi ga suvremeni mađarski etnomuzikolozi temeljito prostudirali jer je vrijedno za kulturnu povijest mađarskog naroda.

Ovaj uspješni referat dra Žganca, održan je pred elitom mađarskoga muzičkog svijeta. Među njima je bio i Zoltán Kodály.

Zahvaljujući predavaču predsjednik Sötér je u završnoj riječi izrazio želju da se kulturne i znanstvene veze dvaju susjednih naroda što više proširuju. Ujedno je izrazio i nadu da će prije ili poslije doći na red i izdavanje ovoga Kuhačeva rada.

Mađarski etnomuzikolozi smatraju, da bi Kuhačeva studija bila od velike koristi u ono vrijeme, kada je bila izrađena (1882). Sada je već u nekim elementima zastarjela, osobito zato što je obrađeni materijal prilično uskog opsega i što ne upotrebljava dovoljno primjera pravoga muzičkog folklora. Nije Kuhačeva pogreška što mu u ono doba nije stajao drugi materijal na raspolaganju, ni što se ondašnja teoretska shvaćanja ne podudaraju s današnjima. Ali njegova hrabra inicijativa, prodorna analitička metoda i mnogobrojna oštroumna zapažanja zaslužuju da njegovo djelo što prije doživi kritičko izdanje.

Lajos Kiss

FOLKLORNI FESTIVALI U HRVATSKOJ I SLOVENIJI U 1962.

Nakon višegodišnjeg zastoja osjeća se ponovno živost u grupama koje na sceni primjenjuju elemente narodne umjetnosti. Ples, pjesma, svirka i nošnja sve se češće iznose pred gledaoce u selu i gradu. Naročito su seoske skupine bile prošlih godina gotovo potpuno zamrle. Zasluga je u prvom redu Festivala jugoslavenskog folklora u Kopru da je rad u mnogima od njih obnovljen.